

SPRABANENPAD 15 KM

de IJssel, en hoort vanouds bij de stad Zutphen. In de 15e eeuw werd deze rivierbocht afgesneden en sindsdien stroomt de IJssel langs de stad en ligt De Hoven aan de overkant van de rivier. De oude loop van de IJssel is nu nog goed te zien: in de Hoedernesterbeek en de Oude IJssel met de Kijfsdijken herkent men de contouren van de oude Emper meander. Wie geluk heeft, ziet hier de ijsvogel over het water scheren.

hier vrouwen

8 Tondense Enk

De Voortweg komt uit op de Tondensestraat. Hier ligt in de bocht van de weg het rustpunt Alana. Hier was lang geleden een voetveer over de Oude IJssel. De Voortweg wordt omgeven door een lichtglooiend landschap. Als gevolg van de wisselende loop van de IJssel door de eeuwen heen ontstonden hier rivierduinen en werd het land waarvan de bodem uit dekzand bestond vruchtbaar gemaakt door het verder op te hogen met mest. Het gebied vormt de overgang tussen de IJsselvallei en de bossen van Voorstonden en de Veluwezoom. Op de Tondense Enk liggen verschillende paddenpoelen.

Tondense Enk

Dit Klompenpad is tot stand gekomen onder coördinatie van Stichting Landschapsbeheer Gelderland in samenwerking met diverse particuliere eigenaren, vele vrijwilligers, de gemeente Zutphen, Staatsbosbeheer, Waterschap Rijn en IJssel en andere partijen uit de streek. Klompenpaden zijn cultuurhistorische wandelroutes die particuliere terreinen, zoals landgoederen en boerenland, toegankelijk maken voor de wandelaar. Ze gaan zoveel mogelijk over historisch tracé en onverharde paden. Rust, kleinschaligheid en de combinatie van cultuur en natuur bepalen de sfeer en vertellen bewoners en wandelaars over de geschiedenis van hun omgeving. Ook het landschap heeft voordeel van de ontwikkeling van Klompenpaden: vaak worden landschapselementen hersteld en aangelegd. Door aan te sluiten bij lokale initiatieven als landwinkels, horeca en kamperen bij de boer wordt de economie van de streek versterkt.

Meer informatie over Klompenpaden: www.klompenpaden.nl.
Hier vindt u ook actuele wijzigingen of aandachtspunten.

Meer informatie over Stichting Landschapsbeheer Gelderland: slgelderland.nl

hier vrouwen

Wandelen langs (stads)boerderijen, door boomgaarden en uiterwaarden in het prachtige buitengebied van tuindersdorp De Hoven

SPRABANENPAD 15 KM

PRAKTISCHE INFORMATIE

- Rondwandeling gemarkeerd in twee richtingen met groene klompjes.
- Het is mogelijk om sommige Klompenpaden te combineren. Eventuele overstap-punten zijn aangegeven op de kaart en ter plekke in het veld.
- De nummers op de kaart verwijzen naar bezienswaardigheden langs de route die beschreven worden in deze folder.
- Routenavigatie en informatie over landschap en cultuurhistorie is ook beschikbaar via de Klompenpaden app.
- Het Klompenpad is niet geschikt voor kinderwagens en rolstoelen vanwege de smalle en onverharde paden. Stevig en waterdicht schoeisel wordt aanbevolen.
- Honden zijn verboden op particuliere delen van het Klompenpad om verstoring van vee en wild te voorkomen. Dit is aangegeven op de openstellingsborden die u aan het begin van het particuliere terrein vindt.

productie & eindredactie	Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG)
tekst	SLG
eindredactie	SLG
beeldmateriaal	Rijksmuseum Amsterdam archief, Shutterstock, Coby Aartsen, Wim Troelstra, Gelders archief (1505-S267-1896-0001). Op de voorkant staat een afbeelding van een gezicht op Zutphen uit 17de eeuw, anoniem.
opmaak	Bas Reijnen
met speciale dank aan	de klompenpadenwerkgroep De Hoven en de particuliere grondeigenaren

© Stichting Landschapsbeheer Gelderland 2024, 1^e druk. Alle rechten voorbehouden

NIET BESTEMD VOOR VERKOOP

Bij vragen of opmerkingen over dit pad kunt u contact opnemen met SLG via www.klompenpaden.nl.

Dit Klompenpad is mede gefinancierd door de provincie Gelderland, gemeente Zutphen en de Nationale Postcode Loterij.

SPRABANENPAD 15 KM

1 Museum Boer Kip

Wie tijd heeft, brengt een bezoek aan het museum van Boer Kip aan de Oude Touwbaan 26. In deze stadsboerderij woonde tot zijn dood in 2006 Herman Kip, die hier leefde zoals zijn ouders en grootouders het deden: slapen op stro in een bedstee en zonder toilet en waterleiding. Herman hield hier zijn schapen en in zijn vrije tijd beschilde hij alles wat in zijn handen kwam: serviesgoed, melkbussen, emmers, wastobbes etc. Hij was een autodidact en kenners scharen zijn werk onder de naïeve primitieve schilderkunst. In het museum wordt een video over het leven en werken van Herman Kip vertoond. Voor informatie en openingstijden www.museumboerkip.nl.

2 Stadsbalkon

Vanaf het stadsbalkon heeft u een mooi uitzicht op de stad Zutphen en haar torens. U ziet van links naar rechts: de toren van de Sint Jan of Nieuwstadskerk, het kleine torentje van de Broederkerk, de watertoren, de Wijnhuistoren en dan de toren van de Sint Walburgiskerk. Verscholen rechtsachter de kerk de Drogenapstoren of Saltpoort, de laatst overgebleven toegangspoort tot de stad.

3 Tichelbeeksewaard

Rivier in de Stad is een gebiedsprogramma gericht op de beleving van de stad Zutphen en de rivier de IJssel. Om de verbinding tussen de

Zicht vanaf De Hoven op Zutphen

hier vouwen

stad Zutphen en De Hoven te leggen is in dit stadsvernieuwingplan voor de herinrichting van de IJsselkade en de opknopbeurt van de spoorbrug ook de Tichelbeeksewaard meegenomen. Zo ontstond aan de Hovense kant van de IJssel een uniek wandelgebied dat tevens dienst doet als wateropslagplaats (de Tichelbeeksewaard is bij hoog water niet begaanbaar, volg route over de dijk). Vanaf het graspad ziet u op de dijk de markante stoomwasserij De IJsselstroom en aan de oever van de rivier tussen mooie oude wilgen een stupa, een boeddhistisch tempeltje.

4 Wasserij de IJsselstroom

De stoomwasserij is gebouwd in 1911 en heeft tot 1955 dienst gedaan. Ondanks een uitslaande brand in 1919 en beschietingen in de Tweede Wereldoorlog kon het gebouw na de noodzakelijke opknopbeurten zijn oorspronkelijke vorm behouden. Na jaren van verwaarlozing en de bedreiging van sloop in verband met een nieuw bestemmingsplan werd de waterrij in 2013 gekocht door architect Van Veldhoven. Hij restaureerde het pand tot een energieneutraal gebouw. Momenteel worden er kleinschalige muziek- en theatervoorstellingen georganiseerd.

5 Havezate De Marsch en De Vlietberg

In dit deel van De Hoven liggen de volkstuinten en de kassen. Hier ligt ook De Marsch. Het enige kasteel van Zutphen stond in De Hoven. De oudste afbeelding dateert uit 1573, maar er was vermoedelijk al vóór 1200 sprake van een zogenaamde motteburcht, een heuvel met gracht met daarop een verdedigbare woontoren. Rond 1800 liet eigenaar Robert Jasper van der Capellen tot de Marsch, een bekend patriottenleider, het kasteel afbreken. De resten van het koetshuis werden tot 'boerenwoningen' verbouwd en daarnaast kwam er een boerderij. Na een grote brand in 1897 werd in 1930 het huidige herenhuis in 18e eeuwse stijl gebouwd. Dit huis staat op het terrein van de voormalige voorburcht. Een rij fraaie oude hoogstamfruitbomen markeert nog de plaats van de oude slotgracht.

Op het terrein van boerderij De Vlietberg, tegenover De Marsch, stond een baksteenfabriek. De naam Vlietberg betekent 'vlucht-heuvel', waarop het vee bij hoogwater een toevlucht vond. Huis De Marsch en De Vlietberg staan op een hoog gelegen gedeelte van de Vlietbergweg. Als de IJssel buiten de oevers trad, stond het water tot

hier vouwen

onder aan de heuvel. In strenge winters werd er geschaatst door de jeugd uit de Hoven.

6 Sprabanen

Het gebied dat doorsneden wordt door de spoorlijn Zutphen-Apeldoorn heet de Sprabanen. Dit was het jachtgebied van de heren van De Marsch. Vermoedelijk werden hier in de 17e eeuw o.a. spreuwen gevangen (spra = spreeuw, baan = open plek met vangnetten), die als lekkernij te boek stonden. In de crisisjaren van de vorige eeuw werd hier aan ruim tweehonderd werklozen werk verschaft. Het niet-productieve riet- en strooiselland werd bewerkt tot goed cultuurland.

Het pad loopt hier langs een niet toegankelijk kwetsbaar natuurgebied, waar de Hoedernesterbeek zich verbreedt tot een Oude IJsselarm. Veel bijzondere vogels en wild hebben hier een veilig en voedselrijk leefgebied. De boerderij aan de drukke Weg naar Voorst heet erve Den Brink. Samen met Huis De Marsch en 't Huis Empe komt erve Den Brink al voor op oude kaarten van omstreeks 1570.

7 De Emper meander

Het gebied rond het dorp De Hoven ligt oostelijk van de zogenaamde Emper meander, een oude inmiddels dode westelijke slinger van

Zicht op de Sprabanen

SPRABANENPAD 15 KM

- Sprabanenpad
- aanlooproute
- alternatieve route
- overstaproute
- Beekweidenpad

Startpunt → Parkeerterrein van ZVV, Molenweg 36 in Zutphen-De Hoven (rechts aan het einde van de straat) .

Opstappunten → Station Zutphen en Station Voorst-Empe.

Openbaar vervoer → Bushalte IJsselbrug in Zutphen-De Hoven. Station Zutphen en Station Voorst-Empe.

Horeca → IJsselpaviljoen, IJsselkade 1 in Zutphen.

Rustpunt → Alana, Tondensestraat 12 in Tonden.

Kijk op klompenpaden.nl voor dit pad voor actuele informatie en routewijzigingen. Website en Klompenpaden app hebben altijd de meest actuele informatie.

Te gast op het erf en boerenland

Klompenpaden lopen regelmatig over het erf van een boer, langs een beekje of over een sloot. Vaak is dit privéterrein. Er wordt nauw samengewerkt met boeren en grondeigenaren die recreatief medegebruik toestaan. Zonder hun toestemming waren er niet zoveel Klompenpaden.

Honden verboden

Als wandelaar ben je te gast. Het betreden van privéterrein wordt aangegeven met een speciaal openstellingsbord. Ook geldt een hondenverbod. Loslopende honden kunnen onrust veroorzaken

bij vee, wild of weidevogels. Daarnaast kunnen ze ziekten verspreiden. Daarom zijn honden verboden op Klompenpaden. Wij danken u voor uw begrip.

HOE WERKT DEZE DOWNLOADBARE FOLDER

Download deze folder en druk het af in kleur (dubbelzijdig, gespiegeld langs korte zijde) voordat u gaat wandelen. U krijgt dan de folder + de wandelkaart geprint. De folder kunt u als een echte folder vouwen over de aangegeven grijze lijnen. Deze folder bevat altijd de meest actuele informatie.

hier vouwen

hier vouwen

Spreeuwen

Spreeuwen

Spreeuwen zijn sociaal levende vogels. De spreeuwen uit gematigde streken trekken voor een deel in de winter weg. Vaak in reusachtige zwermen wat een prachtig schouwspel oplevert. Vele spreeuwen bij elkaar gedragen zich onophoudelijk luidruchtig en kwetteren zowel in de vlucht als bij het rusten. Hoewel het boomvogels zijn, foerageren zij ook vaak op de grond. Het favoriete voedsel van de spreeuwen bestaat uit ongewervelde dieren, maar ook uit kikkers en kleine hagedissen. Plantaardig materiaal zoals graan, bessen, fruit en nectar zijn essentiële componenten van het spreeuwenmenu, vooral in de koudere maanden wanneer insecten schaars worden. Als verdelgers van sprinkhanen en muggenlarven, van voor de land- en bosbouw schadelijke insecten en parasieten zijn spreeuwen welkome gasten. Echter niet als ze de fruitbomen van bijvoorbeeld kersen, appels, druiven e.d. komen plunderen. De meeste spreeuwen zijn

Ontdek het mooie buitengebied van tuindersdorp

De Hoven. Dorp over rivier de IJssel met rijke

historie, van stadsboerderijen, volkstuinten met

hoogstamboomgaarden tot steenfabrieken in de

uiterwaarden. Klompen aan, rugzak op en gaan!

holenbroeders, gewoonlijk vinden wij de nesten in boomholten, rots- en muurholten, minder vaak op de grond.

De Hoven

De naam De Hoven refereert aan buitenplaatsen die rijke Zutphenaren aan de overkant van de rivier lieten bouwen. Daarna werd De Hoven een tuindersdorp. Op de hoger gelegen oeverwallen wordt vanouds tuinbouw bedreven. Hier zijn de volkstuinten en de hoogstamboom-gaarden rondom de boerderijen en op de erven van de stadsboerderijen. De kleigronden langs de IJssel gaven de grondstof voor de steenfabrieken, waar veel Hovenaren hun dagelijks brood verdienden. Als pleisterplaats aan de weg naar Arnhem (Baankstraat) en de weg naar Apeldoorn (Weg naar Voorst) is het niet verwonderlijk dat er veel herbergen waren. Om er een paar te noemen: het Kanon (helaas in 2020 afgebrand, aan de Kanonsdijk), de Wijnberg (nu parketzaak Schoonwater aan de Weg naar Voorst, met links ervan de nog zichtbare doorrijshuur) en de Hertog van Gelre (voormalig cafétaria, op de hoek van de Vliegendijk).

Kasteel De Marsch uit 1730 door Cornelis Pronk

